

Väitteitä maailmasta ja niiden lukemisen taito

9.12.2013 Tekijä [Jyväskylän yliopiston kirjasto](#)

Silmät ja korvat vähemmänkin auki kulkeva on huomannut, että dokumenttielokuvat ovat viime vuosina nousseet näkyviin eri yhteyksissä. Dokumentit ovat herättäneet julkista keskustelua ja menestyneet myös elokuvateattereissa.

Populaarien dokumenttielokuvien suosio ei onneksi jäänyt vain [Michael Mooren](#) paatoksellisiin ja kantaaottaviin dokumentteihin, jotka saivat aikaan keskustelua vuosituhannen alussa. Suomessakin on nähty viime vuosina erinomaisia dokumentteja, muun muassa [Reindeerspotting](#) (2010), [Miesten vuoro](#) (2010) ja [Kovasikajuttu](#) (2012).

Suomessa pyörii vuosittain muutama dokumentteihin keskittyvä elokuvafestivaali, kuten [Rokumentti](#) Joensuussa ja [DocPoint](#) Helsingissä. Näillä festivaaleilla järjestetään myös yleisöluentoja ja keskustelutilaisuuksia esitettyjen dokumenttien tiimoilta. Dokumenttielokuvia ei siis koeta vain viihteeksi, vaan niiden käsittelemistä aiheista halutaan keskustella syvällisemmin.

Maailmaan kohdistuva väite

Hyvä dokumentti on kuin hyvä tietokirja. Parhaimmillaan kumpikin lisää tietoa, herättää ajatuksia ja saa meidät miettimään itseämme isompia asioita.

Dokumenttielokuvaa tutkinut Jouko Aaltonen kirjoittaa (2011: 16), että dokumenttielokuva “kurkottaa ulkopuoliseen maailmaan ja esittää siihen kohdistuvan väitteen.” Tämän väitteen esittämiseen käytetään tietenkin useita erilaisia elokuvallisia keinoja. Kun katsoo visuaalisesti näyttäviä, huolellisesti kirjoitettuja ja ohjattuja dokumentteja, on hyvä muistaa, että kaikilla näillä keinoilla elokuva esittää väitteen, näkökulman tai tulkinnan.

Viimeistään siinä vaiheessa, kun politiikka on astunut mukaan dokumenttielokuvaan, on väitteen esittäminen ollut hyvinkin tietoista dokumenttien tekemisessä. [Leni Riefenstahlin](#) tai [Dziga Vertovin](#) kaltaiset suuret dokumentaristit ovat varmasti olleet hyvin selvillä niistä elokuvallisista keinoista, joilla he ovat kurkottaneet ulkopuoliseen todellisuuteen ja esittäneet väitteensä.

Propaganda tarjoaa mielenkiintoisen kohteen dokumenttielokuvien tulkinnalle siksi, että tuo ulkopuolinen “todellisuus” on usein jo itsessään muokattu ja väritetty palvelemaan poliittisia tarkoituksia. Tällöin kuvattu todellisuus on valmiiksi, ilman elokuvallisia keinojakin, asenteiden, maailmankatsomusten ja valheiden kyllästävä. Herääkin kysymys, koskeeko tällainen vain räikeitä esimerkkejä, kuten totalitaristisia yhteiskuntia, vai löytyykö jotain samantyyppistä kaikkialta, jossa jotkut eturyhmät vaikuttavat vallankäyttöön.

Medioita ja lukutaitoja

Kun uusmedia ja internet alkoivat saada yhä vankempaa jalansijaa kulttuurin kuluttamisessa, heräsi pelko kirjojen kulutuksen ja lukemisen vähenemisestä. Lukutottumukset ja lukemisen luonne ovat varmasti muuttuneet ja muuttuvat jatkossakin. Ajankäyttötutkimusten tulokset osoittavat, että varsinkin nuorten kohdalla lukeminen ja kiinnostus lukemista kohtaan ovat vähentyneet 2000-luvulla. Uusimman PISA-tutkimuksen (2013: 31) mukaan Suomessa on kasvanut sellaisten nuorten määrä, joiden lukutaito ei riitä tietoyhteiskunnan vaatimuksiin.

On kuitenkin hyvä muistaa, että lukemista tapahtuu paljon muuallakin, kuin vain painettujen kirjojen parissa. Jos nuori käyttää ison osan ajastaan internetissä, lukee hän myös useita erilaisia tekstejä. Tekstit ovat monimuotoisia ja vaativat uudenlaista lukemista. Uusi lukeminen poikkeaa perinteisestä siinä, että se on osallistuvampaa, sosiaalista ja vuorovaikutteista. Lukemis- ja kirjoituskulttuurissa kuluttamisen ja tuottamisen raja onkin hämärtynyt. (Herkman & Vainikka 2012: 21.)

Lukemisen suhteen on myös hyvä miettiä, miten kasvava pelikulttuuri ja pelaaminen vaikuttavat lukemiseen. Tietokonepelaaminen kehittää digitaalisten sisältöjen lukutaitoa ja parantaa samalla valmiuksia navigoida tietoverkoissa (esim. Puoskari 2013: 18-19). Kiinnostavaa onkin miettiä, kuinka monia eri tekstejä lapset, nuoret ja aikuiset lukevat pelatessaan ja mikä pelaamisen vaikutus on lukemisen määrään ja lukemiskulttuuriin.

Kirjastojen on hyvä muistaa, että vaikka internetin käyttö muuttaa lukemista, ei se tee kirjoja tai kirjastoja tarpeettomiksi.

Sami Serolan ja Pertti Vakkarin kirjaston käyttöä koskeva [tutkimus](#) (2011) osoittaa, että aktiiviset internetin käyttäjät ovat myös aktiivisia kirjastonkäyttäjiä. Tässä on siis nähtävissä eräänlaista eri medioiden käytön kumuloitumista, jossa erilaiset kulttuurin kuluttamisen muodot eivät sulje toisiaan pois, vaan ehkä jopa tukevat toisiaan.

Lukutottumuksia ja lukemisen määrää tulevaisuudessa on hankala arvata, mutta haluan uskoa, että hyvät dokumenttielokuvat lisäävät lukemista ja lukeminen lisää puolestaan kiinnostusta dokumentteja kohtaan. Uskon, että ylipäätään onnistunut ajatusten herättäminen ja väitteiden esittäminen herättävät katsojassa ja lukijassa tarpeen ottaa asiasta selvää enemmän, miettiä asiaa ihan itse ja hankkia lisää informaatiota.

Tähän informaation etsimiseen sopii helppokäyttöisyytensä ja laajuutensa puolesta tietenkin internet, mutta eivät kirjastotkaan ole häviämässä, vaikka perinteinen kirja-lukija -asetelma muuttuukin.

Yksi kirjastojen tehtävä tulevaisuudessa onkin panostaa yhä määrätietoisemmin informaatiolukutaitoon, jolloin niin opiskelijoille, tutkijoille kuin muillekin kansalaisille varmistetaan riittävät taidot informaation kanssa työskentelyyn. Tiedon tarpeen tunnistamisen ja tiedon hakemisen lisäksi on oltava myös riittävä kyky käyttää tietoa ja arvioida sitä kriittisesti.

Kirjastot eivät tietenkään ole tässä tehtävässä yksin, vaan samoihin asioihin kiinnitetään toivon mukaan yhä enemmän huomiota myös kouluissa ja kansalaisille suunnatuissa palveluissa. Tällöin on oleellista korostaa myös medialukutaidon merkitystä.

Kriittinen medialukutaito keskittyy muun muassa sellaisiin kysymyksiin, kuin mitä aiheita tai ilmiöitä tuotteessa kuvataan ja miten tämä kuvaaminen tapahtuu. Tuotteen mahdollinen

kohdeyleisö sekä tuotteen tekemisen ja levittämisen intressit ovat myös medialukutaitoisen henkilön kysymysten kohteita. Medialukutaitoinen ihminen pohtii, millaisen näkökulman tuote rakentaa maailmaan. (Herkman 2007: 139.) Myös dokumenttielokuvaa katsoessa on syytä miettiä näitä kysymyksiä ja sitä, millainen väite elokuvassa esitetään.

Osallistuminen ja sosiaalisuus mediassa

Olen seurannut syksyn mittaan Yle TV2:n keskiviikkoilloissa erilaisten suurten teemojen ympärillä pyöriviä kantaottavia ja ajatuksia herättäviä dokumentteja. Teemat ovat olleet laajoja ja todellisuuden moniin eri puoliin linkittyviä, kuten uskonto, seksi, psyyke tai luonto. [Madventures](#)-duon luotsaama [Docventures](#) on saavuttanut suuren suosion, jota juontajien ja katsojien toiminta sosiaalisessa mediassa on vain lisännyt.

Osallistumalla keskusteluun erityisesti Facebookissa ja Twitterissä, ovat katsojat ja kommentoijat toteuttaneet eräänlaista uutta lukutaitoa. Juontajapari Rantala-Milonoff, asiantuntijavieras sekä sosiaalinen media ovat luoneet dokumenttien ympärille osallistumaan kannustavan keskusteluilmapiiirin, jonka vuoropuheluun on ottanut osaa tuhansia ihmisiä.

Yhteisön luominen ja yhteisöllisyyden kokemus ovat rohkaisseet sekä lukemaan että kirjoittamaan – siis toteuttamaan lukutaitoa – dokumenttien ja niiden teemojen tiimoilta. Eihän kaikkia tällaisen some-keskustelun kommentteja ja mielipiteitä ole tarkoitettu erityisen painaviksi kannanotoiksi, mutta sekin on osa osallistumista ja kielenkäyttöä. Juha Herkman (2007: 139) kutsuukin medialukutaidon kriittiseksi tasoksi sitä, kun mediaa käytetään omien ajatusten välittämiseen ja kriittisen vaikuttamisen välineenä.

Mutta eivät Docventuresin tekijät haluakaan, että dokumentteja katsovat ihmiset purematta nielevät niissä esitettyjä ajatuksia ja tulkintoja. Elokuvissa sekoittuvat monet kerronnalliset ja visuaaliset vaikutuskeinot sekä erilaiset painotukset ja huomiotta jättämiset. Näiden tehokeinojen tiedostaminen vaatii samanlaista lukutaitoa kuin kirjallisuudenkin kanssa. On ymmärrettävä kieli ja sen käyttö, että voi ymmärtää lukemaansa.

Lisätietoa ja -ajatuksia

Listaan lopuksi muutamia perinteisempään lukemiseen toivon mukaan yllyttäviä kirjoja, jotka käsittelevät syksyn aikana Docventuresissa esitettyjen dokumenttien teemoja hieman pintaa syvemältä. Lista ei ole kattava ja epäilemättä sieltä puuttuu monen mielestä tärkeitä teoksia. Aiheisiin liittyviä kirjoja löytyy valtavasti, erityisesti puhuttaessa niinkin laajoista teemoista, kuten talous tai uskonto. Kirjoja saa mieluusti ehdottaa lisää ja valintojani saa kommentoida muutenkin.

En ole lukenut kaikkia näitä kirjoja, joten en puutu niiden sisältöön, tieteellisyyteen tai relevanttiuteen. Tiedonhaun olen rajannut kirjastomme [JYKDOK-tietokantaan](#).

On hyvä muistaa, että valitsemini teoksiin ovat vaikuttaneet omat mieltymykseni, minulle entuudestaan tutut teokset sekä dokumenttielokuvien herättämät ajatukset. Olen varma, että ne luettuasi olet ymmärtänyt hieman enemmän ympäröivästä todellisuudesta. Kenties ne saavat sinut esittämään siitä väitteen jos toisenkin.

Uskonto:

Vikram Gandhi: Kumaré (2011)

- Martien E. Brinkman: The non-western Jesus: Jesus as bodhisattva, avatara, guru, prophet, ancestor, or healer (2009)
- William Dalrymple: Yhdeksän elämää: pyhää etsimässä nykypäivän Intiassa (2011)
- Richard Dawkins: Jumalharha (2007)
- Alain De Botton: Uskontoa ateisteille (2013)
- Daniel C. Dennett: Lumous murtuu: Uskonto luonnonilmiönä (2007)
- Kari Enqvist: Uskomaton matka uskovien maailmaan (2012)
- Tapio Tamminen (toim.): Guruja, joogea ja filosofeja: Intian filosofiaa (2008)
- Sam Harris: Uskon loppu (2007)
- Christopher Hitchens: Jumala ei ole suuri: kuinka uskonto myrkyttää kaiken (2008)
- Charles Taliaferro, Victoria S. Harrison and Stewart Goetz (eds.): The Routledge companion to theism (2013)
- Aila Ruoho: Päästä meidät pelosta: hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä (2013)
- Malise Ruthven: Fundamentalismi (2013)
- Jukka Timonen: Todellisuudesta toiseen: identiteetin rakentuminen uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden elämäkertomuksissa (2013)
- Kimmo Ketola, Ilkka Pyysiäinen & Tom Sjöblom (toim.): Uskonto ja ihmismieli: johdatus kognitiiviseen uskontotieteeseen (2008)

Talous:

Ross Ashcroft: Four Horsemen (2012)

- Ha-Joon Chang: 23 tosiasiaa kapitalismista (2012)
- Juha Drufva: Köyhät ansassa (2013)
- Otto Bruun ja Teppo Eskelinen (toim.): Finanssikapitalismi: Jumala on kuollut (2009)
- Timo Harakka: Luoton loppu: rahavallan raunioista kohti uutta kapitalismia : pamfletti (2009)
- Tom G. Palmer: Kapitalismin moraali (2012)
- Heikki Patomäki: Uusliberalismi Suomessa: lyhyt historia ja tulevaisuuden vaihtoehdot (2007)
- Jean Peyrelevade: Totaalikapitalismi (2009)
- Minna Ruckenstein ja Timo Kallinen (toim.): Rahan kulttuuri (2009)
- Richard Sennett: Uuden kapitalismin kulttuuri (2007)
- Esko Seppänen: Hullun rahan tauti: kapitalismin musta syksy (2009)
- Antti Alaja, Hildur Boldt, Jussi Ahokas (toim.): Tehokkaiden markkinoiden harha : näkökulmia nykykapitalismin kriisiin (2010)

Hamppu:

Ron Mann: Grass (1999)

- Walter Benjamin: Hashiksesta (2011)
- Dale Jacques (ed.): Cannabis: philosophy for everyone: what were we just talking about? (2010)
- Sharon Rödner Sznitman, Börje Olsson, Robin Room (ed.): A cannabis reader: global issues and local experiences : perspectives on cannabis controversies, treatment and regulation in Europe. Volume 1 & Volume 2 (2008)
- Mitch Earleywine: Understanding marijuana: a new look at the scientific evidence (2002)
- David Emmett and Graeme Nice: Understanding street drugs: a handbook of substance misuse for parents, teachers and other professionals (2nd ed. 2006)

- Tom Feiling: Kuinka kokaiini valloitti maailman (2012)
- Sigmund Freud: Kokaiinista (2010)
- Dale Gieringer, Ed Rosenthal, Gregory T. Carter: Marijuana medical handbook : practical guide to therapeutic uses of marijuana (2008)
- Jaakko Hämeen-Anttila: Trippi ihmemaahan: huumeiden kulttuurihistoria (2013)
- Richard Jenkins: Cannabis and young people: reviewing the evidence (2006)
- Taru Kekoni: Kannabiksen käyttö, yhteiskunnallinen reagointi ja siihen vastaaminen : kannabisaktivistien näkökulma (2007)
- Leena Metso: Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2010
- Tapio Onnela: Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita (2001)
- Jussi Perälä: Ikuinen säätö: Helsingin huumemarkkinat (2013)
- Mikko Salasuo: Huumeet ajankuvana: huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmeneminen Suomessa (2004)

Luonto:

Claude Nuridsany, Marie Pérennou: Microcosmos (1996)

- John Alcock: Animal behavior: an evolutionary approach (6th ed., 1998)
- Charles Darwin: Tunteiden ilmaisu ihmisissä ja eläimissä (2009)
- John Hallmén, Lars-Åke Janzon: Lähikuvassa otus (2013)
- Pauliina Kainulainen & Yrjö Sepänmaa (toim.): Ihmisten eläinkirja: muuttuva eläinkulttuuri (2009)
- Nicholas B. Davies, John R. Krebs and Stuart A. West (ed.): An introduction to behavioural ecology (4th ed., 2012)
- Jukka Lehtonen: Sarvia muttei hampaita: hyönteiset lähikuvassa (2013)
- Dario Martinelli: Zoosemiotics : proposals for a handbook (2007)
- Ernst Mayr: Biologia – elämän tiede (1999)
- Gary Steiner: Animals and the moral community: mental life, moral status, and kinship (2008)
- Jussi Viitala: Inhimillinen eläin, eläimellinen ihminen: sosiaalisen käyttäytymisen avaimet (2003)
- Edward O. Wilson: Elämän monimuotoisuus (1995)

Ruoka:

Robert Kenner: Food Inc. (2008)

- John Elkington & Julia Hailes: Mistä kunnon ruokaa? (2001)
- Jonathan Safran Foer: Eläinten syömisestä (2011)
- Tuija Mononen & Tiina Silvasti (toim.): Hyvä ja paha ruoka : ruoan tuotannon ja kuluttamisen vaikutukset (2012)
- Moby & Miyun Park (toim.): Kamara – mitä kaikkea syömmekään (2011)
- Seppo Konttinen: Suomalainen ruokalasku (2011)
- Elina Lappalainen: Syötäväksi kasvatetut: miten ruokasi eli elämänsä (2012)
- Kevin Morgan, Terry Marsden and Jonathan Murdoch: Worlds of food: place, power, and provenance in the food chain (2006)
- Marja Nuora: Tarinoita suomalaisesta luomusta (2013)
- Colin Sage: Environment and food (2012)
- Eric Schlosser: Pikaruokakansa (2002)
- Tom Standage: Ihmiskunnan syötävä historia (2013)

Taide:

Banksy: Exit Through the Gift Shop (2010)

- Mikael Brunila, Kukka Ranta & Eetu Viren: Muutaman töhryn tähden: Helsingin töhrysoita 1998- (2011)
- Alexander Dumbadze and Suzanne Hudson (ed.): Contemporary art: 1989 to the present (2013)
- Irina D. Costache: The art of understanding art (2012)
- David A. Enslinger: Visual Vitriol : The Street Art and Subcultures of the Punk and Hardcore Generation (2011)
- Jeff Ferrell: Crimes of style: urban graffiti and the politics of criminality (1996)
- Joanna Bogdanoff (koonnut): Graffiti – no name, no fame (2009)
- Mikko Salasuo, Janne Poikolainen & Pauli Komonen (toim.): Katukulttuuri : nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa (2012)
- David MacLagan: Outsider Art: From the Margins to the Marketplace (2010)
- Piritta Malinen: Kannu vie – kohti taidetta?: graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus = Spraycan leads – towards art?: graffiti experience and the interaction between graffiti and art education (2011)
- Jack Stewart: Graffiti kings : New York City mass transit art of the 1970s (2009)
- Margo Thompson: American graffiti (2009)
- Nicolas Whybrow: Art and the City (2010)

Musiikki:

Malik Bendjelloul: Searching for Sugarman (2012)

- Antti-Ville Kärjä, Lee Marshall and Johannes Brusila (ed.): Music, business and law : essays on contemporary trends in the music industry (2012)
- Janne Mäkelä: Kansainvälisen populaarimusiikin historiaa (2011)
- Marko Aho & Antti-Ville Kärjä (toim.): Populaarimusiikin tutkimus (2007)
- Roy Shuker: Understanding popular music culture (3rd ed. 2008)
- Patrik Wikström: The music industry: music in the cloud (2009)

Seksi / prostituutio:

Michael Glawogger: Whore's Glory (2011)

- Kevin Bales: Disposable people: new slavery in the global economy (2012)
- Steve Chalke, Cherie Blair: Seis!: pysäytä ihmiskauppa (2011)
- Sophie Day: On the game: women and sex work (2007)
- Melissa Hope Ditmore: Prostitution and sex work (2010)
- R. Barri Flowers: Prostitution in the digital age: selling sex from the suite to the street (2011)
- Martina Fokkens, Louise Fokkens: Punaisten lyhtyjen kaksoiset (2012)
- Anna Kontula: Punainen eksodus : tutkimus seksityöstä Suomessa (2008)
- Anna Kontula: Prostituutio Suomessa (2005)
- Sarah Kovner: Occupying power : sex workers and servicemen in postwar Japan (2012)
- Nicholas D. Kristof, Sheryl WuDunn: Puolikas taivasta (2010)
- Victor Malarek: Natashat : seksibisneksen uhrin (2005)
- Anne-Maria Marttila: Tavoitteena tasa-arvo: suomalainen keskustelu rajat ylittävästä prostituutiosta (2009)
- Kate Hardy, Sarah Kingston, Teela Sanders (ed.): New sociologies of sex work (2010)
- Susan Dewey and Patty Kelly (ed.): Policing pleasure: sex work, policy, and the state in global perspective (2011)

- Maddy Coy (ed.): Prostitution, harm and gender inequality: theory, research and policy (2012)
- Dalia Puidokiene: Covert codes of women in prostitution: pathways for recovering roots after trauma interface (2012)
- Joan A. Reid: A girl's path to prostitution: linking caregiver adversity to child susceptibility (2012)
- Carisa R. Showden: Choices women make: agency in domestic violence, assisted reproduction, and sex work (2011)
- Pia Skaffari: Rajat ylittävä prostituutio: tutkimus naisten kokemuksista pohjoisen itäprostituutiossa (2010)
- Michael D. Smith and Christian Grov: In the company of men: inside the lives of male prostitutes (2011)
- Elina Virokannas, Sanna Väyrynen (toim.): Varjoja naiseudessa (2013)
- Ronald Weitzer: Legalizing prostitution: from illicit vice to lawful business (2012)

Raha / ahneus:

Lauren Greenfield: Queen of Versailles (2012)

- Zygmunt Bauman: Consuming life (2007)
- Martin Kornberger: Brand society: how brands transform management and lifestyle (2010)
- Steven Miles: Consumerism: as a way of life (1998)
- Lyn Thomas (ed.): Religion, consumerism and sustainability: paradise lost? (2011)
- Peter N. Stearns: Satisfaction not guaranteed: dilemmas of progress in modern society (2012)
- Peter N. Stearns: Consumerism in world history: the global transformation of desire (2001)
- Janne Viljamaa: Pakko saada : addiktoitunut yhteiskunta (2011)
- Tuula Helne ja Tiina Silvasti (toim.): Yhteyksien kirja : etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla (2012)

Psykye:

Martin Witz: The Substance: Albert Hofmann's LSD (2011)

- Andy Clark: Supersizing the mind : embodiment, action, and cognitive extension (2008)
- Richard M. Doyle: Darwin's pharmacy : sex, plants, and the evolution of the noosphere (2011)
- Peter Goldie: The mess inside : narrative, emotion, and the mind (2012)
- John Heil: Philosophy of mind : a contemporary introduction (2004)
- Aldous Huxley: Tajunnan ovet & Taivas ja helvetti (2009)
- William Jaworski: Philosophy of mind : a comprehensive introduction (2011)
- Leonard Mlodinow: Subliminal : the revolution of the new unconscious and what it teaches us about ourselves (2012)
- Bernard Aaronson, Humphrey Osmond (ed.): Psychedelics : The uses and implications of hallucinogenic drugs (1971)
- Marita Sandström: Psykye ja aivotoiminta : neurofysiologinen näkökulma (2010)
- Victor L. Schermer: Spirit and psyche : a new paradigm for psychology, psychoanalysis, and psychotherapy (2003)
- Daniel J. Siegel: Mielitaju : muutoksen tiede (2012)
- Paul Thagard: Mind : introduction to cognitive science (2nd ed.) (2005)

Väkivalta:

Joshua Oppenheimer: The Act of Killing (2012)

- Max Taylor, Donald Holbrook and P.M. Currie (eds.): Extreme right wing political violence and terrorism (2013)
- Jonathan Glover : Ihmisyys : 1900-luvun moraalihistoria
- Blaine Harden: Leiri 14 : pako Pohjois-Koreasta (2012)
- Fred Harrison: The predator culture : the roots and intent of organised violence (2010)
- Slavoj Zizek: Väkivalta (2012)

Ihmiskunta:

Godfrey Reggio: Koyaanisqatsi (1982)

- Jonathan Glover: Ihmisyys : 1900-luvun moraalihistoria (2003)
- Oswald Spengler: Länsimaiden perikato (2002)
- Timo Vihavainen: Länsimaiden tuho (2012)

Lähteet

Aaltonen, J. 2011: Seikkailu todellisuuteen : dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like.

Herkman, J. 2007: Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Herkman, J. & Vainikka, E. 2012: Revoluutio vai evoluutio? Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Media & viestintä: kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti. 35, s. 20-33.

Kupari, P. & Välijärvi, J. & Andersson, L. & Arffman, I. & Nissinen, K. & Puhakka, E. & Vettenranta, J. 2013: PISA12: ensituloksia. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Puoskari, V. 2012: Digitaalinen lukutaito kehittyy tietokonepelejä pelaamalla. Tieto&trendit 4-5, s. 18-19.

Serola, S. & Vakkari, P. 2011: Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa. Tutkimus kirjastojen hyödyistä kuntalaisten arkielämässä. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM21.pdf>

http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/neuvosto/verkostot/informaatiolukutaitoverkosto/Files/liitetiedosto2/ILsuositus_FL.pdf

<http://www.lukukeskus.fi/wp-content/uploads//2013/04/Lukuviikko-10-faktaa-lukemisesta.pdf>

<http://yle.fi/aihe/docventures>

Arto Ikonen